

POUČENÍ DÁRCE KRVE

Máte právo klást otázky týkající se odběru a právo kdykoliv od odběru ustoupit.

I. OHROŽENÍ PŘÍJEMCE KREVŇÍ TRANSFUZE

Léčba krví a krevními složkami přináší příjemci transfuze riziko přenosu infekční choroby od dárce krve. K nejdůležitějším patří infekční žloutenka typu B a typu C, AIDS.

Riziko přenosu infekce se snažíme snížit: **1.** výběrem vhodného dárce
2. vyšetřením odebrané krve

1. VÝBĚR DÁRCE

Příklady rizika výskytu nemoci přenosné krví (dárce se vyřazuje trvale nebo dočasně po ukončení dané aktivity nebo zákroku):

- ✓ rizikové sexuální chování
 - pohlavní styk s osobou infikovanou HIV nebo nemocnou AIDS
 - střídání náhodných sexuálních partnerů, skupinový sex
 - pohlavní styk mezi muži (platí i pro sexuální partnerku tohoto muže)
 - pohlavní styk provozovaný pro peníze nebo drogy (prostituce)
 - pohlavní styk s osobou provozující prostituci
 - pohlavní styk s osobou, která užívá injekční drogy
- ✓ úzký kontakt s nemocným s infekční žloutenkou (společná domácnost, sexuální kontakt)
- ✓ výskyt Creutzfeldt-Jacobovy nemoci v rodině
- ✓ pobyt ve Velké Británii a Francii v letech 1980-1996 (po dobu delší než 6 měsíců), (teoretické riziko Creutzfeldt-Jacobovy nemoci)
- ✓ transfuze (podání transfuzního přípravku) v ČR, v zahraničí
- ✓ tetování, propíchování uší, body piercing, akupunktura apod.
- ✓ potřísnění sliznice nebo poraněné kůže infekčním materiálem
- ✓ endoskopické vyšetření (např. kloubů- artroskopie, žaludku - gastrokopie, střev- kolonoskopie, močových cest- cystoskopie, dýchacích cest- bronchoskopie)
- ✓ léčba přípravky lidského původu např. pro růstové a vývojové poruchy (lidský růstový hormon)
- ✓ operace
- ✓ transplantace s použitím štěpu zvířecího původu; transplantace s použitím tkáně nebo buněk lidského původu, transplantace tvrdé pleny mozkové, rohovkového štěpu, skléry nebo ušního bubínku
- ✓ pobyt v nápravném zařízení (vězení)
- ✓ léčba nebo sledování pro pohlavní chorobu
- ✓ toxikomanie a alkoholismus
- ✓ užívání injekčních drog, steroidů nebo hormonů nepředepsaných lékařem (i v minulosti)

Další rizika:

- ✓ příjemce transfuze může být ohrožen i některými léky, které dárce užívá nebo užíval
 - např. užívání léků (tablety, injekce) na léčbu:
 - akné: isotretinoin (např. Accutane/ Roaccutane, Aknenormin), etretinat (např. Tegison, Tigason)
 - lupénky: acitretin (např. Neotigason)
 - vypadávání vlasů
 - zbytnění prostaty: finasterid (např. Adafin, Androfin, Finard, Finasterid, Finex, Gefin, Milten, Penester)
 - délka vyřazení závisí na léku a na způsobu podávání
- ✓ riziko přenosu infekce zvyšuje pobyt v některých zemích: dlouhodobý pobyt v tropických zemích, v zemích s výskytem malárie, Chagasovy choroby nebo horečky Q, pobyt v zemích se zvýšeným výskytem infekčních nemocí (např. infekční žloutenky, aj.).

Samovyloučení:

Pokud si uvědomíte, že by Vaše krev mohla ohrozit příjemce transfuze, prosíme, odstupte od odběru nebo o této skutečnosti informujte pracovníky transfuzního oddělení či odběrového střediska.

Neplacené dárcovství ← **Rizika pro příjemce snižuje** → **Pravidelné dárcovství**

riziko přenosu infekční nemoci na příjemce je nižší, pokud není dárce motivován přímým finančním prospěchem

↓
Proto dáváme přednost neplacenému dárcovství.

riziko přenosu infekční nemoci na příjemce je nižší, pokud je dárce vyšetřen opakovaně

↓
Proto se obracíme na dárce krve s výzvou, aby krev darovali pravidelně.

2. VYŠETŘENÍ ODEBRANÉ KRVE

- ✓ každá odebraná krev (plazma, krevní destičky) určená k výrobě transfuzních přípravků je vyšetřena na přítomnost známek infekce:
 - HBV (žloutenka B)
 - HCV (žloutenka C)
 - HIV (původce AIDS)
 - syfilis (lues, příjice)
- ✓ výsledky vyšetření nezaručuje příjemci krve naprostou bezpečnost (např. proto, že test může být založen na průkazu protilátek a dárce může „trvat“ několik týdnů, než protilátku po „nakažení“ vytvoří)
- ✓ spolupráce s dárce a naprostá důvěra má zásadní význam
- ✓ v případě nevyhovujících výsledků laboratorních vyšetření bude dárce informován
- ✓ průkaz infekce dárce HIV, HBV, HCV, nebo jiných závažných krví přenosných infekcí jsou důvodem vyloučení dárce z dalšího dárcovství
- ✓ údaje o zdravotním stavu dárce uchováváme v jeho dokumentaci a při zachování zásad lékařského tajemství poskytujeme část z nich do Národního registru transfuzní služby
- ✓ odebraná krev a její složky budou použity pouze v případě, že budou vyhovovat požadavkům na jejich bezpečnost a jakost

3. ZMĚNA ZDRAVOTNÍHO STAVU PO ODBĚRU

Pokud v období 7 dní po odběru došlo u vás k rozvoji infekční choroby, která by mohla ohrozit příjemce transfuze, informujte, prosíme, zařízení transfuzní služby.

II. RIZIKO PRO DÁRCE KRVE

1. ODBĚR KRVE ČI KREVNÍCH SLOŽEK NE ZCELA ZDRAVÉMU DÁRCI

- ✓ odběr krve či krevních složek může poškodit ne zcela zdravého dárce, proto provádíme základní vyšetření, která slouží ke všeobecnému posouzení zdravotního stavu dárce
- ✓ všechny abnormálních nálezy jsou dárci oznámeny
- ✓ za dočasné nebo trvalé vyřazení z dárcovství odpovídá lékař transfuzního zařízení
- ✓ o důvodech dočasného nebo trvalého vyřazení z dárcovství je dárce informován

2. NEŽÁDOUCÍ REAKCE NA ODBĚR

- ✓ jako nežádoucí reakce na odběr (komplikace) se může objevit:
 - *krevní výron, modřina* (špatný vpich, krvácení do podkoží po vpichu) - riziko této komplikace lze snížit řádným stlačením místa vpichu po odběru
 - celková reakce: *mdloby* (způsobeny ne dost rychlým přizpůsobením krevního oběhu změnám při odběru nebo nepřiměřenou psychickou reakcí) - dochází k ní nejčastěji u dárců hladovějících, unavených a při příliš rychlém opuštění odběrového křesla
 - u přístrojových odběrů (kde je krev mimotělně míšena s protisrážlivým roztokem) může dojít vlivem kolísání hladiny vápníku k drobným svalovým záškubům (obvykle trnutí jazyka, mravenčení rtů apod.), pokud by nebyl vápník podán nebo rychlost odběru upravena, mohlo by dojít i k větším křečím - důležité je, aby dárce byl řádně poučen a hlásil již první příznaky (zcela výjimečně by mohlo dojít k podobným komplikacím i z jiných příčin, zásady jejich prevence i průběh jsou obdobné)

Nežádoucí reakce na odběr se může objevit až po opuštění zařízení transfuzní služby. Pokud taková situace nastane, informujte, prosíme, pracovníky transfuzního oddělení nebo odběrového střediska.

Všechn materiál používaný k vlastnímu odběru krve, krevních složek i k odběru krve k laboratornímu vyšetření je zásadně k jednorázovému použití.

ŽÁDNÉ RIZIKO PŘENOSU JAKÉKOLI KRVÍ PŘENOSNÉ INFEKCE NA DÁRCE NEHROZÍ!

III. PRÁVA DÁRCE

Dárce má právo:

- ✓ kdykoliv změnit své rozhodnutí o darování krve a odstoupit od odběru
- ✓ klást dotazy ohledně dárcovství krve a okolností odběru
- ✓ na informace o významu dobrovolného a neplaceného dárcovství
- ✓ na podrobné vysvětlení metody a typu odběru krve a/nebo jejích složek včetně možných rizik spojených s odběrem
- ✓ na podrobné vysvětlení důvodů, které brání darování krve či krevní složky pro možné ohrožení zdravotního stavu dárce nebo možné ohrožení zdraví příjemce transfuzního přípravku z nich vyrobeného
- ✓ vědět o způsobech předodběrového vyšetření (laboratorního a klinického) a o povinných vyšetřeních, kterým je podrobena darovaná krev
- ✓ vědět, jaké jsou možnosti dalšího zpracování a využití krve a krevních složek
- ✓ na informaci o tom, že odebraná krev a její složky budou použity uvedeným způsobem, jen pokud splní kritéria bezpečnosti a jakosti
- ✓ na informace o svém zdravotním stavu a výsledku povinných laboratorních vyšetření
- ✓ na soukromí během klinického vyšetření a při pohovoru s lékařem či jiným pověřeným pracovníkem
- ✓ na ochranu před zneužitím jakýchkoliv informací týkajících se darování jeho krve a jeho zdravotního stavu
- ✓ na informaci o uchovávání osobních dat a dalších údajů o zdravotním stavu a o jejich ochraně před zneužitím dle platných zákonů

Zařízení transfuzní služby má konečnou odpovědnost za jakost a bezpečnost odebírané krve a krevních složek, proto má právo definitivně rozhodnout o přijetí či vyřazení dárce. Právo příjemců transfuze na ochranu jejich zdraví převažuje nad jakýmikoli jinými skutečnostmi, včetně přání jednotlivců darovat krev.

V případě pochybností se porad'te s lékařem transfuzního oddělení nebo přistupte k samovyhloučení.

Dle Doporučení výboru Společnosti pro transfuzní lékařství ČLS JEP.

Platnost od 26.4.2022